

THE VALIDITY OF COSMOPOLITANISM

Arthur Mihăilă

Assist. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: In the context of globalization some academics, politicians and philosophers believe that national cultural differences can be overcome and the humanity can become a community based on the same democratic and moral values. This article is an attempt to prove the lack of validity of that idea. The author argues that the religious, economic, political and cultural differences are insurmountable in contemporary world and the cosmopolitan writings are only utopias. The unified democratic global society and the shared moral system is possible only if western democracies abandon the idea of political rights and civil liberties, accepting the violation and abuses of human rights from communist or authoritarian states. The rejection of that democratic standards is not a simple step back but the defeat of democratic values and of the occidental civilization.

Keywords: Cosmopolitanism, Globalization, Human Rights, Cultural Differences, Authoritarianism.

Cosmopolitanismul este o noțiune cu caracter utopic apărută în antichitate, care a revenit în primplan în contextul globalizării. Termenul provine din cuvintele grecești **Kosmos** care înseamnă univers, lume, ordine și **Polis** - comunitate politică a cetățenilor. În filosofie, de multe ori cosmopolitanismul e conceput ca o comunitate morală a ființelor umane unite printr-un sentiment de solidaritate. Originea ideii poate fi găsită în scrierile stoicilor, care insistau că oamenii sunt egali și trebuie să se respecte reciproc.

În oarecare măsură cosmopolitanismul e legat de ideea de drept natural. Filosofii și juriștii antici susțineau că oamenii au drepturi în virtutea apartenenței la specia umană fără să facă diferența între membrii unor rase sau etnii. Această teză a stat de altfel și la baza sistemului actual al drepturilor omului.

Filosofia contemporană a nuanțat uneori această idee sau i-a dat noi valențe. Jacques Derrida de pildă, continuând o idee kantiană, leagă cosmopolitanismul de dreptul și datoria de ospitalitate¹ iar Kwame Anthony Appiah² de toleranța și înțelegerea pentru membrii altei culturi

¹ Derrida, Jacques, *On Cosmopolitanism and Forgiveness*, London: Routledge, 1977, p. 5.

² Appiah, Kwame Anthony, *The Ethics of Identity*, Princeton: Princeton University Press, 2005.

în contextul globalizării. Seyla Benhabib³ ajunge la concluzia că dreptul la ospitalitate trebuie completat cu presiuni ale statelor democratice și organizațiilor internaționale pentru afirmarea drepturilor omului în toate țările.

Din punct de vedere politic, un cosmopolit este un cetățean al lumii. Unii politicieni cred într-un viitor comun al umanității în care granițele dintre state vor dispărea. Această perspectivă este corelată cu ideea globalizării, a guvernului global și dispariția suveranității naționale. Originile politice ale noțiunii pot fi găsite în scrierile lui Kant. În eseu "Spre pacea eternă: Un proiect filosofic"⁴ și în alte scrieri politice filosoful german constata faptul că starea naturală a umanității nu este cea de pace ci cea de război. Pentru realizarea dezideratului păcii eterne Kant propunea impunerea câtorva principii și instituții pe plan mondial. Printre altele el preconiza cetățenia globală bazată pe ospitalitatea universală, desființarea armatelor naționale și impunerea unei legislații internaționale bazate pe o federație de state libere, sau o ligă a națiunilor. Dreptul la ospitalitate își are originea, în opinia filosofului, în principiile dreptului natural.

Aceste idei utopice nu sunt însoțite de metode practice de punere în aplicare a proiectului păcii eterne. Fără îndoială că filosoful german era conștient de obstacolele pe care le vom invoca în continuare, pentru că susține că validitatea proiectului e strict legată de necesitatea impunerii unui sistem politic republican, bazat pe guverne reprezentative, în toate țările. La fel ca alți filosofi iluminiști Kant pleca de la prezumția că cetățenii fiecărui stat sunt conștienți de superioritatea democrației față de alte regimuri politice și ar dori instaurarea acestui regim.

După câteva decenii de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, în anii '60-'70, un număr de politologi, sociologi și economiști dintre care se remarcă Daniel Bell⁵, Pitirim Sorokin⁶ și Clark Kerr⁷, au formulat teorii ale convergenței comunismului și capitalismului, ajungând la concluzia că în scurt timp cele două sisteme vor fuziona renunțând la trăsăturile negative și adoptând aspectele pozitive ale celuilalt. Adepții teoriilor convergenței simplificau excesiv datele problemei luând în considerare doar modelul comunist din U.R.S.S. și țările europene satelite și modelul capitalist din statele occidentale dezvoltate. Două treimi din populația globului trăia în țări care, deși erau etichetate drept comuniste sau capitaliste, nu prezentau decât trăsături superficiale ale acestor sisteme.

³ Benhabib, Seyla, *Another Cosmopolitanism*, Oxford: Oxford university Press, 2006.

⁴ Kant, Immanuel, *Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History*, New Haven: Yale University Press, 2006.

⁵ Bell, Daniel, *The End of Ideology*, 2nd. ed., Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2000.

⁶ Sorokin, Pitirim, *The Basic Trends of our Time*, New Haven: Yale University Press, 1964.

⁷ Kerr, Clark; Dunlop, John; Harbinson, Frederick; Myers, Charles, *Industrialism and Industrial Man*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1960.

Prăbușirea sistemului comunist european a dat naștere unui alt fenomen - proclamarea triumfalistă a victoriei capitalismului și a democrației de tip liberal și aserțiunea că toate statele vor adopta acest sistem. În ”Sfârșitul istoriei și ultimul om”⁸, Francis Fukuyama susținea că evoluția ideologică și politică a umanității a ajuns la un sfârșit odată cu impunerea sistemului democrației liberale care nu mai poate fi îmbunătățit. De curând autorul a recidivat reiterând aceste idei într-o altă carte în care argumenta că eșecul primăverii arabe și rezistența regimurilor nedemocratice sunt etape trecătoare pe drumul spre democrație⁹ iar rezultatul final va fi un sistem democratic global.

Majoritatea adepților contemporani ai cosmopolitanismului fac aceeași greșeală ca și Fukuyama, analizând problema din perspectiva ideologică occidentală sau cea culturală a eurocentrismului. Sistemul politic democratic a fost adoptat într-o cultură a valorilor greco-romane, cultură necunoscută sau neacceptată în alte zone ale lumii. Ceea ce filosofi sau politologii europeni iau ca un dat de necontestat este privit de mulți autori din alte zone ca o caracteristică culturală particulară, specifică statelor occidentale. Barierele culturale nu sunt unicele obstacole împotriva realizării statului global și a comunității cosmopolitane. Cosmopolitanismul nu poate funcționa într-o lume asimetrică și neomogenă.

Majoritatea autorilor consideră că avantajele democrației sunt atât de evidente încât acest sistem va fi acceptat și însușit fără probleme în toate țările. Evoluția evenimentelor din zona arabă și asiatică dovedește însă faptul că acest sistem politic este privit cu ostilitate de țările care nu acceptă modelul politic și moralitatea vestică. Un index al democrației publicat de revista *The Economist*¹⁰ arată că doar 8,9% din populația lumii trăiește în democrații depline, 39,5% trăiește în țări care sunt caracterizate de o democrație defectuoasă, 17,5% în regimuri hibride și 34,1% în regimuri autoritare. Proporția mică a țărilor cu democrație deplină, care au adoptat un sistem modern de drepturi ale omului, dovedește că democrația nu este atât de contagioasă precum susțin optimiștii. Unele dintre țările nedemocratice au o pondere importantă în sistemul global. China, un stat comunist, care după izbucnirea crizei economice din 2008 a încercat să se impună ca putere dominantă în zona Oceanului Pacific, nu manifestă tendințe de democratizare. Ba chiar dimpotrivă, în ultimul an încercările de izolare a cetățenilor și de suprimare a militanților pentru drepturile omului s-au accentuat. Dependența economică a Occidentului față de această țară a făcut ca liderii țărilor democratice să treacă cu vederea aceste derapaje.

⁸ Fukuyama, Francis, *The End of History and the Last Man*, New York: Free Press, 1992.

⁹ Fukuyama, Francis, *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, New York: Farrar, Straus and Giroux, 2015.

¹⁰ <http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf>

Politica struțului a fost aplicată și în cazul abuzurilor din unele țări arabe. Executarea dizidenților politici sau a unor ateți în ultimul an în Arabia Saudită a fost întâmpinată doar de proteste jurnalistice. Iranul, o altă țară fundamentalistă, care duce o politică antioccidentală deschisă, a reintrat în grațiile Occidentului datorită șantajului atomic și a creșterii pericolului jihadismului în zonă.

În momentul de față evoluția politică globală dovedește faptul că democrația nu se află în expansiune ci chiar pierde teren. Opinii antidemocratice sunt importate cu succes și în inima democrațiilor europene. Un sondaj efectuat de publicația britanică Times¹¹ arată printre altele că 52% dintre musulmanii din Marea Britanie consideră că homosexualitatea ar trebui să fie pedepsită de lege iar 23% doresc introducerea legii Sharia în Marea Britanie. Aceste opinii pot fi întâlnite și în alte țări cu minorități musulmane precum și în unele țări din zona Balcanilor. În Turcia partidul aflat la putere și președintele Erdogan militează în favoarea islamismului și a creșterii rolului religiei în viața publică. Persecutarea jurnaliștilor care critică guvernul și închiderea unor ziare de opoziție a devenit un fapt obișnuit în această țară care dorește să fie acceptată cu drepturi depline în Uniunea Europeană. Un număr mare de partizani ai islamismului și chiar ai jihadismului se găsește și în Bosnia și Cecenia, țări care furnizează o proporție importantă de voluntari pentru I.S.I.S.

Un alt pol de putere din zona euroasiatică, Rusia, nu manifestă nici ea semne de apropiere de idealurile democratice. Regimul putinist e caracterizat nu doar prin încălcări ale drepturilor omului și încercări de suprimare a libertății de exprimare ci și printr-o politică activă de recâștigare a rolului de mare putere, pierdut odată cu prăbușirea comunismului. Ambițiile politice rusești s-au manifestat nu numai în zona adiacentă, prin recâștigarea Crimeii ci și în războiul din Siria și prin implicarea în negocieri din alte zone.

Din punct de vedere politic cosmopolitismul este legat de fenomenul globalizării. Acest fenomen este inevitabil în condițiile actuale, însă de multe ori globalizarea este doar o altă fațetă a neocolonialismului. Conceptul de guvern global, de instituții transnaționale sau de dispariție a statului național, sunt puse în discuție și considerate aproape certitudini de ideologia cosmopolitanismului și de partizanii globalizării. În realitate, diferențele de putere dintre actorii politici fac și acum ca deciziile cele mai importante să fie luate la Washington și impuse partenerilor occidentali. Organizația Națiunilor Unite, considerată de unii un precursor al guvernului global, nu este un actor important în jocurile de putere și este folosită doar pentru a oferi legitimitate demersurilor unor membri din Consiliul de Securitate. Modul în care

¹¹ <http://www.thetimes.co.uk/edition/news/half-of-muslims-say-gays-should-be-outlawed-cb5bcdtcx>
957

funcționează acest forum nu poate convinge pe nimeni în privința modului democratic în care ar putea fi luate deciziile unui guvern global. Intervențiile militare ale O.N.U. au fost anemice și au fost determinate de interesele marilor puteri.

Fără îndoială, cele mai multe războaie recente în care s-a implicat O.N.U. au avut la origini și probleme umanitare. Într-o carte dedicată noii ordini cosmopolitane și ”războiului just” John W. Lango¹² face o apologie a războiului determinat de cauze umanitare. Autorul consideră că intervențiile din Afghanistan, Rwanda, Darfur, Libia și Sudanul de Sud sunt exemple de acțiuni cosmopolitane care prefăteză o nouă ordine internațională în cadrul căreia statele democratice vor acționa pentru impunerea principiilor umanitare. Conflictele militare ale viitorului, consideră autorul, vor fi determinate de cauze etice. Războiul just va fi o soluție împotriva războaielor civile generatoare de genocid și împotriva terorismului global. Argumentele oferite de Lango sunt discutabile. În cazul intervenției din Rwanda și Somalia trupele O.N.U. s-au mobilizat doar după ce faza acută a conflictului s-a consumat. La început marile puteri sesizate au amânat luarea unor decizii făcând posibilă exterminarea unui mare număr de oameni. Doar scandalul internațional și apelurile disperate a organizațiilor umanitare nonguvernamentale au dus la urnirea aparatului birocratic al O.N.U. Intervențiile din Afghanistan și Libia au fost de fapt determinate de dorința S.U.A. de a elimina guverne considerate teroriste și de a prezenta această acțiune ca pe o intervenție comună. În acest caz rezultatul a fost jalnic. După retragerea trupelor O.N.U și a trupelor americane, grupări islamiste au reușit să obțină puterea în zonele respective. Acțiunile americane de încurajare a rebelilor care doreau răsturnarea unor regimuri autoritare nu au dus la instaurarea democrației ci la preluarea puterii de către forțe islamiste care au impus regimuri mult mai retrograde decât cele înlăturate.

Dezechilibrul de putere poate fi constatat și în cazul Uniunii Europene. Modul în care au fost luate deciziile în contextul crizei economice recente și a altor evenimente importante a relevat faptul că statele mari, și în special tandemul Germania-Franța, sunt cele care guvernează de fapt uniunea. Nemulțumirile privind ascendentul Germaniei au determinat unele forțe politice din Marea Britanie să pledeze pentru ieșirea din Uniune. Chiar dacă Brexit-ul nu va avea loc este evident că în acest organism nu funcționează atât de armonios precum ne-am putea aștepta. Aceste dezavantaje sunt trecute cu vederea pentru că cele mai multe state au aderat la Uniune pentru a contracara amenințarea rusă și pentru a obține avantaje economice. Uniunea a fost creată în contextul competiției economice inegale dintre statele europene, S.U.A. și Japonia.

¹² Lango, John W., *The Ethics of Armed Conflict: A Cosmopolitan Just War Theory*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2014.

Nemulțumirile statelor membre sunt înăbușite pentru că avantajele sunt mai importante decât dezavantajele. Un stat global ar fi lipsit de forța unificatoare a unor dușmani comuni.

Modul în care funcționează organismele politice internaționale i-a făcut pe adversarii globalizării să susțină că un guvern global este doar un alibi pentru marile puteri care caută să domine lumea. Dispariția granițelor ar determina extinderea puterii corporațiilor occidentale și o dominație a statelor mari care și-ar impune poziția fără să mai fie stânjenite de o legislație națională sau bariere protecționiste. Lumea fără granițe ar pune față în față forțe economice firave ale satelor din lumea a treia cu corporații care au un buget mai mare decât a unor state mici.

Partizanii cosmopolitanismului au propus o serie de soluții la această problemă. Unii au negat existența ei. John W. Meyer¹³ și colaboratorii săi susțin că statul-națiune este un simplu construct cultural și asociațional care funcționează după un model legal-rațional de natură feudală. Acest model este raționalizat de actorii care participă la viața culturală și care contribuie la perpetuarea lui. Meyer consideră că în momentul de față are loc o tranziție, o schimbare a paradigmei sociale, și modelul statului-națiune va fi înlocuit de cel al societății globale. Procesul de tranziție nu va fi însă ușor pentru că presupune o transformare a mentalităților. Principalul motor al subminării statului-național este legitimarea actorilor subnaționali și a practicilor locale. În momentul de față individul își construiește identitatea plecând de la apartenența statală. Influența internațională care a dus de exemplu la legitimarea drepturilor homosexualilor și altor minorități va duce la ”dezinstituționalizarea identității” și individualizarea ei. Individul nu se va mai identifica pe baza apartenenței la un stat ci pe baza apartenenței la o categorie socială. Autorii recunoșteau însă faptul că această evoluție este frânată de elemente religioase și naționaliste, în special de cele fundamentaliste, dar considerau că presiunea socială internațională va fi suficient de puternică pentru a trece de aceste obstacole.

Tranziția spre societatea globală, susține Meyer, va fi favorizată de recunoașterea unor interese economice comune și de adoptarea valorilor occidentale devenite un standard universal. Exploatarea fostelor state națiune mici ar fi împiedicată de noile standarde morale care vor înlocui egoismul și lupta economică din ordinea anterioară. Chiar dacă în momentul de față în multe state se constată violări grave ale drepturilor omului, inegalitate socială și corupție sau standarde morale și religioase învechite, acestea sunt doar accidente trecătoare. Acest lucru e dovedit de faptul că problemele de acest tip au devenit probleme globale și comunitatea internațională face presiuni pentru rezolvarea lor. Dispariția statelor, spune Meyer, nu va determina atomizarea societății globale ci, dimpotrivă, crearea unei rețele globale care îi va unii

¹³ Meyer, John W.; Boli, John; Thomas, George M., Ramirez, Francisco O., ”World Society and the Nation-State” în *The American Journal of Sociology*, Vol. 103. Nr. 1/1997, pp. 144-181.

pe agenții locali și care va funcționa pe baza unei culturi juridice și morale unificate. Forța acestei rețele sociale va duce la înlăturarea inechităților existente în societate. Această viziune are aceleași valențe utopice pe care le aveau și teoriile comuniste. Tezele comuniste care susțineau că o societate a egalilor va duce la crearea unor state bazate pe înalte standarde morale au fost contrazise de realitatea crudă care a condus la instaurarea unor dictaturi indiferente total față de drepturile omului.

Unii autori consideră că cosmopolitismul este posibil doar în condițiile unei globalizări multipolare. Guvernul global este înlocuit de o rețea de guverne locale care colaborează pentru impunerea unor standarde politice, economice și morale comune. Un raport recent al Institutului de Cercetări al Băncii Credit Suisse¹⁴ ajunge la concluzia că tendințele de globalizare care au în centru S.U.A. s-au epuizat și fac loc unor tendințe de globalizare bazată pe centri de putere locali. Ca o variantă de rezervă raportul menționează și posibilitatea ca globalizarea să fi ajuns la un sfârșit urmând o perioadă de izolaționism și opoziție în fața unificării culturale. Lumea multipolară preconizată s-ar baza pe dominația financiară și economică a unor centri de putere locali. Studiul apreciază de pildă că Asia va fi dominată de China. Rezultatul final al globalizării multipolare este incert. În varianta în care standardele occidentale sunt acceptate și în alte centre de putere globală, putem vorbi de globalizare și de o lume cosmopolită. În cazul în care centrele de putere regionale rămân opace față de aceste influențe culturale nu putem vorbi de o globalizare propriuzisă ci de o lume fragmentată. Chiar dacă studiul nu contestă posibilitatea globalizării tonul de ansamblu este sumbru. Nimic nu ne poate convinge că guvernul comunist chinez va adopta un sistem de drepturi ale omului în urma unor presiuni morale occidentale. Acest tip de presiuni s-au exercitat de câteva decenii cu mai multă intensitate fără să aibă un rezultat vizibil. În cazul statelor arabe situația este și mai gravă. Lipsa drepturilor omului este completată aici de un despotism de tip feudal bazat pe fundamentalism religios.

Cosmopolitismul "hard" întâlnit în cărțile politologilor este înlocuit de o variantă "soft" în cazul unor filozofi proveniți din sfera academică. Cel mai important reprezentant al acestei tendințe este Kwame Anthony Appiah. În câteva cărți dedicate cosmopolitanismului¹⁵ acesta susține că cosmopolitanismul nu implică dispariția granițelor naționale comune ci adoptarea unor standarde morale universale și abolirea unor practici culturale învechite. Acest proces va avea loc

¹⁴*Credit Suisse - Is globalization coming to an end? New research signals a possible shift away from globalization to a multi-polar world* consultat la <https://www.credit-suisse.com/media/mediarelease-assets/pdf/2015/09/globalization-global-press-release-en.pdf>

¹⁵ Appiah, Kwame Anthony, *The Ethics of Identity*, Princeton: Princeton University Press, 2005; *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*, New York: W.W. Norton & Co., 2006; *The Honor Code: How Moral Revolution Happen*, New York: W.W. Norton & Co., 2010.

prin dialog cultural între intelectualii care fac parte din diferite culturi și care constituie centre de cristalizare ale unor noi opinii. Appiah e convins că dialogul bazat pe respect reciproc și pe toleranță va duce la unificare morală și la o lume cosmopolitană. Exemplele pe care le dă filosoful în "The honor code: How moral revolutions happen" sunt abandonarea duelului, a practicii chinezești de bandajare a tălpilor pentru ca acestea să rămână mici, și a obținerii de drepturi pentru femei. Autorul consideră că presiunile societății civile și lucrările unor autori care criticau aceste fenomene au condus spre o revoluție morală și la eradicarea lor. În realitate aceste fenomene au încetat în urma intervenției unor factori politici. Simpla presiune morală exercitată de-a lungul unor decenii sau chiar secole nu a avut nici un rezultat. Duelurile au fost interzise în armata lui Napoleon datorită faptului că subminau capacitatea militară și duceau la pierderea unor vieți prețioase. Același fenomen poate fi constat și în cazul altor state. Mutilarea tălpilor fetelor a fost interzisă și impusă cu forța abia de Partidul Comunist din China iar dreptul de vot și alte drepturi ale femeilor au fost obținute într-un context favorabil, la sfârșitul Primului Război Mondial iar în unele țări după cel de-al Doilea Război Mondial, în contextul unui dezechilibru demografic între bărbați și femei și a recrutării femeilor pentru a susține efortul de război.

Aceste evenimente au avut loc datorită unor schimbări majore, a unor cutremure sociale care au provocat dezechilibre politice. În cazul multor altor practici discriminatorii eforturile de persuasiune intelectuală nu au dat nici un rezultat. Discriminarea femeilor în societățile arabe continuă iar în unele state în care dictaturile de stânga sau de dreapta impuseseră renunțarea la legea sharia, doborârea lor coincide cu revenirea la vechile cutume sau chiar impunerea unor restricții mai severe. Practici barbare, precum este mutilarea genitală a fetelor în aceleași culturi musulmane sunt generalizate în statele islamice. Un raport recent al UNICEF arată că peste 200 de milioane de femei au fost supuse acestei practici¹⁶ iar în unele țări între 80-90% dintre femei sunt mutilate prin extirparea clitorisului. Influențele morale occidentale nu au avut nici un rol în stoparea acestui fenomen. Mai mult, un studiu din Marea Britanie arată că imigranții musulmani din acele zone practică mutilarea genitală și în noua țară de adopție¹⁷. Nici alte forme de discriminare nu au fost abandonate datorită eforturilor "soft" de convingere a populației musulmane. Această rezistență e datorată legăturilor dintre cutumă și religia islamică. Abandonarea practicilor discriminatorii echivalează pentru credincioși cu încălcarea preceptelor religioase.

¹⁶ *Female Genital Mutilation: A Global Concern*, New York: United Nations Children's Fund, 2016 consultat la http://www.unicef.org/media/files/FGMC_2016_brochure_final_UNICEF_SPREAD.pdf

¹⁷ Burrage Hilary, *Eradicating Female Genital Mutilation: A UK Perspective*, Farnham: Ashgate, 2015.

Renunțarea la unele forme de discriminare înseamnă în multe cazuri renunțarea la identitatea culturală, națională și religioasă. Ostilitatea fostelor state colonii față de fosta metropolă face ca eforturile de persuasiune să fie inutile. Chiar și în cazul unor state europene reformele au fost făcute doar atunci când nu existau alte alternative. Dezincriminarea comportamentului homosexual a fost făcută în România de către factorii politici cu întârziere, doar pentru că era o cerință pentru acceptarea integrării în Uniunea Europeană, chiar dacă biserica ortodoxă și o mare parte a populație se împotriveaua. Statele arabe sau unele state asiatice care practică discriminarea nu se află într-o situație asemănătoare.

Un alt autor care militează pentru o variantă ”soft” a cosmopolitismului este Seyla Benhabib. Benhabib susține că dispariția statului națiune nu este de dorit pentru că ar duce la o lume dominată de corporații, la privatizarea suveranității și la convertirea puterii publice în competență privată comercială sau administrativă¹⁸. La cosmopolitanism se ajunge printr-un dialog între culturi bazat pe influență reciprocă. Acest dialog rațional va duce la atenuarea diferențelor culturale și la impunerea democrației și drepturilor omului în toate statele lumii. Un rol important în cadrul acestui proces îl va avea societatea civilă globală și crearea unei solidarități care va transcende granițele. Benhabib face aceeași greșeală ca și Appiah considerând că un dialog rațional intercultural este posibil. În cele mai multe cazuri diversele forme de discriminare sunt susținute plecându-se de la argumente iraționale bazate pe emoții, credințe și cutume. Diverse studii au arătat că fanatismul sau aderența la credințe religioase sau ideologii nu pot fi combătute cu eficiență pe cale rațională. La fel de naive sunt și opiniile privind lipsa de interese și generozitatea din cadrul unei societăți civile globale. Organizațiile mari, oricât de informale ar fi, prezintă tendința de a deveni captive ale propriei birocrății. Acest fapt poate fi constatat cu ușurință prin studierea activității sindicale sau a unor organizații nonprofit care pot coagula un capital politic. În momentul în care o organizație poate deveni un factor de influență globală ea va fi ținta actorilor politici care vor dori să o folosească.

Concluzie

Teoriile și ideologia care susțin că societatea viitorului va fi o societate cosmopolită se bazează mai mult pe deziderate morale occidentale decât pe posibilități reale. Majoritatea autorilor care abordează tema societății globale bazate pe standarde etice unitare prezintă tendința de a minimaliza diferențele existente între state și oferă soluții naive pentru trecerea la cosmopolitanism. Abordările de acest gen pleacă de la o poziție eurocentristă neglijând diferențele

¹⁸ Benhabib, Seyla, *Another Cosmopolitanism*, Oxford: Oxford university Press, 2006, pp. 176-177.

culturale, ideologice și religioase dintre state sau ostilitatea în fața democrației occidentale. Cosmopolitanismul ar necesita pe de o parte convergența între diverse sisteme ideologice aflate pe poziții contradictorii - cum este cel comunist, cel fundamentalist islamic și cel democratic și pe de altă parte renunțarea la mecanismul economic al concurenței și pieței libere care ar duce la o dominație a actorilor economici din statele dezvoltate. Nici unul dintre autorii care susțin că statul națiune se va dizolva nu oferă un model politic convingător de guvernare a viitoarei societăți. În momentul de față majoritatea statelor de pe glob sunt state nedemocratice sau state în care unele elemente ale democrației sunt completate de trăsături autoritare. Impunerea standardelor civice și morale occidentale nu poate fi făcută nici prin persuasiune și nici prin folosirea forței armate după cum o dovedesc și evenimentele din ultimul deceniu. Concluzia care se impune este că la fel ca în cazul altor utopii și cosmopolitanismul este o ideologie care nu are acoperire în realitate și nu are nici o șansă de realizare.

Bibliografie

- Appiah, Kwame Anthony, *The Ethics of Identity*, Princeton: Princeton University Press, 2005.
- Appiah, Kwame Anthony, *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*, New York: W.W. Norton & Co., 2006;
- Appiah, Kwame Anthony, *The Honor Code: How Moral Revolution Happen*, New York: W.W. Norton & Co., 2010.
- Bell, Daniel, *The End of Ideology*, 2nd. ed., Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2000.
- Benhabib, Seyla, *Another Cosmopolitanism*, Oxford: Oxford university Press, 2006.
- Burrage Hilary, *Eradicating Female Genital Mutilation: A UK Perspective*, Farnham: Ashgate, 2015.
- Credit Suisse - Is globalization coming to an end? New research signals a possible shift away from globalization to a multi-polar world* consultat la <https://www.credit-suisse.com/media/mediarelease-assets/pdf/2015/09/globalization-global-press-release-en.pdf>
- Derrida, Jacques, *On Cosmopolitanism and Forgiveness*, London: Routledge, 1977.
- Female Genital Mutilation: A Global Concern*, New York: United Nations Children's Fund, 2016
consultat la http://www.unicef.org/media/files/FGMC_2016_brochure_final_UNICEF_SPREAD.pdf
- Fukuyama, Francis, *The End of History and the Last Man*, New York: Free Press, 1992.
- Fukuyama, Francis, *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, New York: Farrar, Straus and Giroux, 2015.

Kant, Immanuel, *Toward Perpetual Peace and Other Writings on Politics, Peace, and History*, New Haven: Yale University Press, 2006.

Kerr, Clark; Dunlop, John; Harbinson, Frederick; Myers, Charles, *Industrialism and Industrial Man*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1960.

Lango, John W., *The Ethics of Armed Conflict: A Cosmopolitan Just War Theory*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2014.

Meyer, John W.; Boli, John; Thomas, George M., Ramirez, Francisco O., "World Society and the Nation-State" în *The American Journal of Sociology*, Vol. 103. Nr. 1/1997, pp. 144-181.

Idriss, Mohammad Mazher; Abbas , Tahir, Honour, Violence, Women and Islam, New York: Routledge, 2010.

Sorokin, Pitirim, *The Basic Trends of our Time*, New Haven: Yale University Press, 1964.